

Ważne w produkcji i konsumpcji borówek

fol. M. Podymniak

Dr inż. Krzysztof Zmarlicki, dr inż. Piotr Brzozowski
– Instytut Ogrodnictwa, Skierniewice

Produkcja borówek od ponad dwudziestu lat jest jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi sadownictwa. Według US Highbush Blueberry Council, w 1995 roku światowa powierzchnia uprawy borówki wysokiej wynosiła ok. 24 tys. hektarów i w ciągu dwudziestu lat wzrosła do ok. 120 tys. ha, czyli pięciokrotnie. W tym samym czasie nastąpił wzrost globalnej produkcji borówek z około 23,6 tys. ton w 1995 roku do prawie 600 tys. ton obecnie.

Rosnący potencjał

Niebywałe zwiększenie potencjału produkcyjnego było efektem zakładania bardziej intensywnych plantacji, optymalnie nawadnianych i często prowadzonych pod osłonami. Ponadto był to wynik wzrostu plonowania plantacji

R E K L A M A

**BORÓWKA AMERYKAŃSKA
SADZONKI W POJEMNIKACH
C1,3 C1,5 C2 C3 ORAZ C5
30 ODMIAN**

www.bielicki.com.pl bielicki@bielicki.com.pl
+48 23 664 12 93, +48 601 30 10 64, +48 604 978 941
09-142 ZAŁUSKI, NOWE OLSZYNY 8, MAZOWIECKIE

młodych, które w minionych dwudziestu latach wchodziły w pełnię owocowania. Tak duży wzrost produkcji jest odpowiedzią na stale zwiększające się zapotrzebowanie na borówki ze strony rynku. W ostatnich latach znacznie upowszechniła się konsumpcja owoców tego gatunku. Wpływ na to miały coraz bardziej doceniane przez przeciętnego konsumenta walory zdrowotne, jak zawartość antyoksydantów, bardzo dobry wpływ na trawienie, ochrona oczu czy wręcz leczenie wzroku etc. Na zwiększenie zakupów owoców tego gatunku wpływ miała również moda i przekonanie się do walorów smakowych owocu borówki wysokiej (zwanej potocznie amerykańską). Nie bez znaczenia jest także postępująca globalizacja i rozwinięcie praktycznie od zera potencjału produkcyjnego borówek

na południowej półkuli, głównie w Ameryce Południowej, przede wszystkim w Chile i w Argentynie, przez co owoce borówki na rynku Ameryki Północnej stały się dostępne praktycznie przez cały rok. Jeszcze pod koniec ubiegłego wieku, w latach dziewięćdziesiątych nawet w USA i Kanadzie, czyli w krajach z ich największą produkcją, borówki w stanie świeżym jako owoce deserowe były dostępne jedynie od maja do października. A co ciekawe, w Polsce w tym czasie był to owoc dla przeciętnego Kowalskiego niemal niezany. Podobnie było w większości krajów Europy Zachodniej, gdzie owoce borówki były utożsamiane z artykułem luksusowym. Upowszechnianie borówki na polskim rynku postępuje dynamicznie od około 2005 roku. Istotny przyrost podaży w handlu detalicznym nastąpił w ciągu ostatnich 7 lat, od kiedy borówki zaczęły być sezonowo zauważalne nawet w sklepach dyskontowych. W ostatnich dwóch latach podaż borówek w handlu detalicznym w Polsce nabiera trwałego charakteru, co jest widoczne zwłaszcza w dużych miastach, gdzie siła nabywcza konsumentów jest największa.

Produkcja w Ameryce

W USA większość borówki produkuje się na dużych powierzchniach, z zasady co najmniej na 15-20 akrów

Fot. 1. Zbiór borówki na farmie w USA

(1 akr = 0,404 ha). Często występują farmy z arealem uprawy tego gatunku znacznie przekraczającym 100 akrów. Dotyczy to zwłaszcza 4 stanów (Waszyngton, Georgia, Michigan i Oregon), w których produkcja borówki wysokiej jest najbardziej rozwinięta. Duża powierzchnia jest poddyktowana wykorzystaniem do zbioru kombajnów (fot. 1). ▶

R E K L A M A

 Borówka Bluecrop	 Borówka Chandler	 Borówka Duke		
 Jagoda Balalaika	 Jagoda Nimfa	<p>Szkółka Krzewów Ozdobnych Andrzej Blabuś</p> <p><i>L. A. Blabuś</i></p> <p>Biała Kopiec 85A, 98-350 Biała/k. Wielunia tel. +48 438419188, +48 438418160 fax +48 438419183 tel. kom. +48 601308608 e-mail: blabus@blabus.pl www.blabus.pl</p> <p>OFERUJEMY:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ borówka wysoka w pojemniku C3, C2, C1, P9 ✓ jagoda kamczacka, jagoda goji, malina, jeżyna, aronia, świdośliwa w pojemniku C2 ✓ różaneczniki, wrzosey ✓ drzewa i krzewy liściaste ✓ pnącza ✓ krzewy iglaste ✓ byliny, trawy 		
 Jagoda Goji	 Aronia Viking			
 Winorośl Kobra	 Winorośl Muscat Letni			

Fot. 2. Po zbiorze mechanicznym owoce z przeznaczeniem deserowym powinny być sortowane

- ◀ Cena zakupu tych maszyn jest bardzo wysoka (co najmniej 100 tys. USD), dlatego ich efektywne ekonomicznie wykorzystanie jest możliwe jedynie przy naprawdę dużej skali produkcji. Na niektórych nawet bardzo dużych farmach, przy dostępności siły roboczej głównie z Meksyku i innych krajów Ameryki Łacińskiej, pierwszy zbiór największych

R E K L A M A

**GOSPODARSTWO OGRODNICZE
KUSIBAB-WYKA**

Oferujemy krzewy owocowe: borówki amerykańskiej, jagody kamczackiej, jeżyny, aronii, żurawiny, brusznicy i inne. Krzewy ozdobne: azalii, różaneczników, kalmii, lilaków i inne w doniczkach od p9 do C3.

Prandocin lty 88a, 32-090 Słomniki PL
tel./fax: (+48) 12 385 79 44, (+48) 509 937 482
biuro@goakw.pl, www.goakw.pl

owoców, kiedy ich cena jest jeszcze wysoka, prowadzony jest w miarę możliwości ręcznie. Wraz ze wzrostem podaży owoców i spadkiem ich cen na dużych farmach borówki są zbierane wyłącznie mechanicznie, z przeznaczeniem owoców nawet na rynek deserowy (fot. 2). W pozostałych stanach produkcja często prowadzona jest na znacznie mniejszej powierzchni, a zbiór, zwłaszcza w rejonach zurbanizowanych, jest prowadzony przez samych konsumentów w ramach tzw. U-pick bądź Pick Your Own. W takim przypadku produkcja jest często zdwersyfikowana, aby konsument mógł sobie zebrać i kupić owoce innych gatunków lub warzywa.

Podobnie jak w USA wygląda produkcja borówek wysokich w Kanadzie, z tym że występuje tam tylko jeden region z bardzo dużymi farmami – stan Kolumbia Brytyjska, gdzie – tak jak w 4 wspomnianych wcześniej stanach USA – zbiór prowadzony jest w większości mechanicznie.

W Chile i Argentynie, głównie z wykorzystaniem kapitału amerykańskiego, powstały w ostatnich dwudziestu latach duże nasadzenia borówek. Położenie geograficzne Chile umożliwia, w zależności od lokalizacji geograficznej plantacji, zbieranie owoców od połowy października do początku maja. Borówki z Chile i Argentyny są więc podstawą podaży tych owoców na rynkach USA, Kanady i UE. Pewne ilości borówek z Chile sprzedawane są do Chin. W Chile nawet na bardzo dużych farmach owoce deserowe są zbierane praktycznie wyłącznie ręcznie, nie całkiem dojrzałe. Wynika to z faktu, że za pomocą kombajnów zbiera się owoce bardziej dojrzałe, których tzw. *shelf life* jest krótszy, co przy długim okresie transportu jest niezmiernie istotne.

Produkcja i handel w Polsce

W kraju przeważają plantacje z relatywnie małą powierzchnią uprawy. Plantacje towarowe borówki rzadko przekraczają 10 hektarów – w naszej ocenie, gospodarstw takich jest w Polsce mniej niż 50. Większość stanowią gospodarstwa z powierzchnią uprawy borówki w przedziale od 1 do 3 ha. Dużo jest również producentów uprawiających borówkę na powierzchni mniejszej niż 1 ha. Taka sytuacja jest podyktowana wysokimi kosztami założenia i doprowadzenia plantacji do końca okresu inwestycyjnego (ok. 400 tys. zł/ha w przeciętnych warunkach) oraz trudnościami z efektywnym zbytem. Z gospodarstw o bardzo dużej towarowości produkcji borówki większość owoców jest eksportowana do Wielkiej Brytanii, Niemiec i krajów skandynawskich. Z gospodarstw średniej wielkości owoce są dostarczane do punktów skupu i eksportowane bądź trafiają na krajowy rynek detaliczny poprzez sieci dyskontów, supermarketów i hipermarketów. Natomiast z gospodarstw najmniejszych owoce są sprzedawane głównie na rynek lokalny, który

staje się coraz bardziej konkurencyjny i wydaje się, że w najbliższych latach, przy rosnącej podaży, coraz trudniej będzie na nim sprzedawać borówki. W bieżącym roku, z uwagi na niższe od spodziewanych zbiory, taka sytuacja jeszcze nie miała miejsca.

Jak może wyglądać przyszłość uprawy borówek w Polsce?

Wraz ze wzrostem produkcji w małych gospodarstwach może wystąpić pewien spadek cen, zwłaszcza na rynku lokalnym, który jest jeszcze bardzo płytki, bowiem dla wielu polskich konsumentów – z uwagi na relatywnie wysoką cenę – borówka jest nadal owocem luksusowym. Nie jest również wykluczona pewna korekta cen w eksporcie, co może być skutkiem nadpodaży w USA. Na przykład, w 2016 r. w Stanach Zjednoczonych po raz pierwszy od wielu lat cena borówek dla producenta była niższa niż w roku ubiegłym, przy tendencji wzrostowej z roku na roku od prawie 20 lat. Na podstawie doświadczeń z krajów z dużą produkcją wydaje się, że pojawi się w nadchodzących latach większe zainteresowanie polskiego przemysłu przetwórczego, w tym mleczarskiego, borówką przemysłową. Może to ułatwić zagospodarowanie owoców z małych plantacji bądź stymulować powstawanie dużych upraw, na których zbiór będzie prowadzony mechanicznie (fot. 3 i 4 na str. 84).

Fot. 3. Zbiór borówki na farmie w Europie

Przyszła destynacja owoców decyduje o doborze odmian przy zakładaniu plantacji, o czym warto pamiętać. Na rynki dalekie preferowane są odmiany o owocach dobrze znoszących transport i o dłuższym tzw. *shelf life* (fot. 5). Na rynki lokalne dobre są odmiany o różnym okresie dojrzewania owoców – od najwcześniejszych do późnych. Preferowane są

R E K L A M A

Oferujemy

nowoczesne i niezawodne systemy automatyki:

- sterowniki typu Mixmaster do upraw szklarniowych i polowych
- mierniki EC i pH, czujniki światła, maty startowe, wagi, mierniki typu WCM
- stacje filtrów, systemy uzdatniania wody
- instalacje przeciwprzymrozkowe

Zapewniamy

profesjonalne projektowanie, wykonawstwo, serwis i doradztwo poparte długoletnim doświadczeniem

Poldrip Sp. z o.o.

ul. Radarowa 5, 94-262 Łódź

biuro: ul. Zgierska 100, Konstancinów Łódzki

tel.: 42 211 05 25, fax: 42 611 80 32

www.poldrip.pl

Fot. 4. Czasami wystarczy sortowanie owoców bezpośrednio w czasie zbioru

na nim te o słodkich owocach. Po ewentualnym zniesieniu sankcji możliwy będzie eksport na rynki wschodnie. Wydaje się, że uprawa borówki, nawet przy spadku cen o 20-30%, nadal pozostanie jedną z najbardziej opłacalnych gałęzi spośród wszystkich gatunków sadowniczych uprawianych w Polsce.

Fot. 5. Owoce zbierane mechanicznie mogą mieć wysoką jakość

Praca została wykonana w ramach programu wieloletniego „Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego, z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego”, finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

R E K L A M A

GOSPODARSTWO SZKÓŁKARSKIE CIEPŁUCHA

Borówka amerykańska

Świdoliwa

Jagoda kamczacka

Dereń jadalny

Żurawina wielkoowocowa

Jagoda Goji

Borówka amerykańska

- ponad 20 odmian

Jagoda kamczacka

- ponad 10 odmian

Świdoliwa

- ponad 10 odmian

Żurawina wielkoowocowa

- 6 odmian

Jagoda Goji

- 3 odmiany

Młody materiał

- multiplaty
- pojemnik P9
- pojemnik C1

Dorosły materiał

- pojemnik C2, C5

GOSPODARSTWO SZKÓŁKARSKIE
CIEPŁUCHA

95-050 Konstancin Łódzki, ul. Górna 50, Polska
tel. (+48-42) 211-18-00, fax (+48-42) 211-21-23

78-125 Rymań, Rzesznikowo 42, (pow. kołobrzeski)
tel. (+48-94) 358-32-47, fax (+48-94) 358-32-48

e-mail: jan@cieplucha.com.pl
www.cieplucha.com.pl